

Književna poročila.

Dr. Tomšič Ivan: *Vojno in nevtralnostno pravo*. Nova Založba, Ljubljana, 1942. Str. 215.

V zadnjih desetletjih se je naša pravna literatura razrasla na vseh področjih, najmanj — vsaj v knjižni obliki — pa na področju meddržavnega prava. Ako izvzamemo nekaj raztresenih razprav po naših revijah in zbornikih, po večini le monografskega značaja, nismo imeli v tej panogi naše pravne znanosti nobenega dela. V tem vidim — mimo vseh stvarnih razlogov, ki to veliko pomanjkljivost naše pravne znanosti opravičujejo — zanimiv doprinos k problematiki naših odnosov do zunanjega sveta in naše velike zaostalosti v tem pogledu napram drugim narodom. Morda se ne motim, ako trdim, da ji moramo vsaj delno iskati razlage tudi v naši preveliki egocentričnosti.

Te misli so se mi same po sebi vsiljevale prav ob izidu tega „prvega znanstvenega spisa o vojnem in nevtralnostnem pravu v slovenskem jeziku“, kakor avtor sam označuje svojo meddržavnopravno monografijo, ki je seveda nad vse razveseljiv pojav. Zanimivo pa je, da tudi to pot še nismo dobili traktata o meddržavnem pravu, pač pa aktualni prikaz nedvomno najpomembnejšega dela tega prava — „očrt pozitivnih predpisov vojnega in nevtralnostnega prava“, kakor pisec označuje svojo monografijo v uvodu. Z njim je dr. Tomšič nedvomno izpolnil prav občutno vrzel v naši pravni literaturi in smo mu lahko iskreno hvaležni za ta njegov doprinos, čeprav bi bili širše publikacije še bolj veseli.

Pisec sam označuje svoje delo le za „očrt“ pozitivnih predpisov, ki se nanašajo na obdelano stvarino. Mislim, da je njegova oznaka zares najbolj točna, kajti kot očrt ima njegova monografija mnogo vrlin: shematično razporeditev stvarine, zgoščen prikaz, točno in enotno izrazoslovje, stvarno (vendar skoroda preveč suhoparno podajanje snovi), zlasti tudi dragocen dodatek imenskega in stvarnega kazala, vključno pregled najvažnejše literature. V okvir „očrta“ spada tudi točen pregled vseh formalnih virov vojnega in nevtralnostnega prava. Vse to ustvarja iz piščeve knjige precej pregleden priročnik vseh predpisov, ki se nanašajo na obdelano stvarino, in se ga v tem smislu lahko s pridom posluži vsak naš izobraženec. Zelo hvalevredno se mi zdi tudi piščevo prizadevanje, da za vsak pojem najde kar najprimernejši slovenski izraz, kar se mu je v glavnem odlično posrečilo. Škoda le, da se tega dosledno ni držal. Ne razumem, zakaj se ni na primer odločil za poslovenjenje „kontrabanta“ (tihotapsko blago), pri čemer samo mimogrede pripominjam, da obravnava pisec samo predmet vojnega tihotapstva, ne da bi pri tem posebej označil tudi pojem tihotapstva kot pojava „trgovanja z vojnim kontrabantom“. Verjetno izvira to iz prestorega naslonitve na tekste formalnih virov. Posrečen in točen se mi zdi izraz „zaseg“ (zasežba) za prizo in „zasežno pravo“ za „prizno pravo“, a spet ne vem, zakaj je avtor ostal dosledno pri „konfiskaciji“, ko pa imamo že dolgo tudi slovensko „zaplembo“. Glede drugih izrazov naj le pripomnim, da rabi pisec dosledno „pravomočen“, namesto edino pravilne in priznane oblike „pravnomočen“.

Spričo avtorjeve omejitve na pretežno opisovalno ali očrtno metodo, ki zgoščeno, a vestno beleži vse, kar je s posameznimi pojmi v zvezi, čeprav brez daljših razmotrivanj in merito in tudi brez lastnih pripomb polemičnega značaja, se mi podrobna analiza ne zdi potrebna. V skladu z navedeno avtorjevo metodo je knjiga vsebinsko zelo pre-

gledno in sistematično urejena. Prvi del obsega vojno pravo, drugi del nevtralnostno pravo, tretji del pa predpise o zasežnem pravu v vojni na morju in v zraku, kolikor jih lahko upravičeno imamo za dopolnilo tako vojnega kakor nevtralnostnega prava, a jim daje njih ločitev v posebno poglavje večjo preglednost. Dragoceni so nekateri primeri, ki delo poživljajo in olajšujejo razumevanje zgoščenega podajanja snovi. Točnost in izčrpnost avtorjeve obdelave snovi v naznačenem očitnem smislu kažejo tudi avtorjeve pripombe pod črto, v katerih je med drugim upošteval tudi predpise italijanskega vojnega in nevtralnostnega zakona iz leta 1938, ki mu priznava izrazito sodobno stilizacijo, saj je Italija vnesla vanj ne le predpise meddržavnih pogodb, ki jih je sklenila, temveč tudi onih, ki jih sama ni podpisala, kakor tudi številne predpise običajnega prava, vse to pa z upoštevanjem prakse držav iz svetovne vojne 1914—18.

Navzlic uspešni izrabi očitne metode v prikazu te važne tvarine meddržavnega prava, ki na splošno nikjer ne šepa, je avtor tu in tam le preskromen v podajanju nekaterih definicij in točnejših opredelitev pojmov, kar velja zlasti za prvi oddelek o splošnih predpisih vojnega prava, kjer bi nekoliko obsežnejša obdelava snovi ne škodovala, posebno še, ako naj knjiga služi tudi „pravniškemu naraščaju kot učni pripomoček“. Pri vsej zgoščenosti pa je avtor pojmovno in izrazoslovno točen, ako izvzamem nekaj manjših nasprotij, ki so morda le stilističnega izvora. Tako ugotavlja n. pr. na str. 14 glede londonske izjave o pomorskovojnem pravu iz leta 1909, da je „dejansko vsebina te neratificirane pogodbe obvezna, kolikor ima običajno pravno veljavo“, ter podobno na str. 17 o pariški izjavi iz leta 1856, da „ni dvoma o tem, da je vsebina te pogodbe za druge države obvezna kot običajno pravni predpis“, medtem ko na str. 23 omejuje te lastne pripombe takole: „Mogoče (!) je tudi, da je vsebina meddržavnih pogodb, ki so bile sicer podpisane, a ne ratificirane, obvezna zato, ker ima običajno pravno veljavo.“ Med „ni dvoma“ in „mogoče“ je prevelika razlika... V tem pogledu pogrešam tudi izčrpnjšega tolmačenja meritorno zelo važne Martensove določbe k IV. haaškemu dogovoru o kopnovojnih zakonih in običajih, kakor tudi tolmačenja vpliva pridržkov (rezerv) in solidaritetnega pristavka, o čemer je govora na str. 25, na omejeno veljavo podobnega vojnega prava tudi v primeru, da gre za običajno pravne predpise.

Ker je kodificirano vojno pravo le partikularno meddržavno pravo, ki nikdar ne velja za vse države, obče meddržavno pravo pa je običajno pravne narave, je po mojem netočna tudi trditev na str. 51, da se „po občem meddržavnem pravu za pričetek vojne s pravnega stališča ne zahteva nujno formalna vojna napoved“, ker to ni le v nasprotju z običaji 19. stoletja, ki jih avtor sam navaja, temveč tudi z avtorjevo trditvijo, ki smo jo navedli zgoraj o veljavnosti pogodbenega vojnega prava za druge države, ko vendar III. haaški dogovor o pričetku sovražnosti iz leta 1907 zahteva, da se sovražnosti med pogodbenicami ne smejo pričeti „brez predhodnega in nedvoumnega naznanila, ki mora imeti obliko bodisi obrazložene vojne napovedi ali pa ultimata s pogojno vojno napovedjo“. Meni se zdi, da v tem primeru zares „ni dvoma o tem, da je vsebina te pogodbe (tudi) za druge države obvezna kot običajno pravni predpis“, saj ne gre za novo pravilo, temveč le za kodifikacijo splošno veljavnega običaja.

Smiselno je končno povsem netočen slovenski izraz „zapora morja“ za kvaziblokado. Morska blokada, katere pogoj je po pozitivnem pravu njena učinkovitost ali dejansko izvrševanje, je po slovensko zapora (ali zapora morja), medtem ko je kvaziblokada — prav zato, ker ne izpolnjuje pogoja o učinkovitosti — nepravna blokada, torej nepravna zapora morja. Govoriti torej smemo le o „pravi“ in „nepravi“ blokadi ali „pravi“ in „nepravi“ zapori morja, nikakor pa o blokadi in zapori morja (kvaziblokadi) kot nasprotju; primeren izraz za kvaziblokado je tudi „papirnata blokada“, nikakor pa ne samo „zapora morja“, kajti to je — blokada, saj že beseda „zapora“ kaže na učinkovitost.

Vse to pa ne manjša splošne ugodne sodbe o knjigi, ki sem jo podal že v uvodu tega poročila.

Dr. B. Vrčon.

Bogoslovska smotra. Zagreb. 1942. God. XXX. br. 2.

Čas. Ljubljana. 1942-XX. Let. XXXVI. št. 1—5.

Ekonomist. Zagreb. 1942. God. VII. br. 10—11—12.

Mjesečnik. Zagreb. 1942. God. LXVIII. br. 6.

Dr. Trofenik Rudolf: Kazenskoppravna odgovornost vzgojitelja pri kaznovanju otrok. Posebni odtis iz Časa, XXXVI. Str. 10.

Dr. Trofenik Rudolf: Vzročna in pravna zavest. Fenomenološki prikaz. Odlomek iz inauguralne disertacije. Ljubljana. 1942-XX. Str. 16.

Razne vesti.

Kronika Društva „Pravnik“. Društvu so pristopili naslednji novi člani: Smodej Dušan, odvetnik v Ljubljani, Kolenc Riko, diplomirani pravnik v Mirni, Simonič Anton, viš. car. kontrolor v Planini, Banko Janez, sodni pripravnik v Ljubljani, dr. Vlach Josip, notarski pripravnik v Ljubljani.

Važni pravni predpisi za Ljubljansko pokrajino, ki so bili izdani v zadnjem času. 1. Kr. uredba z dne 26. decembra 1941-XX št. 1583 o razširitvi osnovnih zakonov Kraljevine na ozemlja, priključena s kr. ukazom z dne 5. maja 1941-XIX št. 291 in z dne 18. maja 1941-XIX št. 452 (Sl. L. št. 109/1942). — 2. Podaljšanje zastaralnih rokov za me-nice (Sl. L. št. 144/1942). — 3. Uvedba vojaških služnosti z dne 24. junija 1942-XX (Sl. L. št. 223/1942). — 4. Določbe glede najema stanovanj in poslovnih prostorov z dne 24. junija 1942-XX (Sl. L. št. 231/1942). — 5. Kr. ukaz z dne 7. maja 1942-XX št. 645, zadevajoč določbe o od-svojitelnih, ustanovnih ali prenosnih pogodbah glede stvarnih pravic na nepremičninah, ležečih na ozemljih bivše Kraljevine Jugoslavije (Sl. L. št. 237/1942).

Nova italijanska zakonodaja. 1. S kr. ukazom z dne 16. marca 1942-XX je bilo odobreno in objavljeno besedilo „Predpisi o stečaju, izvenstečajni prisilni poravnavi, o poslovnem nadzorstvu in o prisilni upravni likvidaciji“. Zadnja oblika insolventnega postopka, pri nas še neznana, se uvede, ako je za podjetje, ki zaide v plačilno ne-